

**GOVOR BIVŠEGA PREDSEDNIKA REPUBLIKE DR. DANILA TÜRKA OB
OTVORITVI 2. FESTIVALA STRPNOSTI V LJUBLJANI, 17. 1. 2016**

Spoštovani zbrani,

spet smo tu, v Judovskem kulturnem centru v Mini teatru v Ljubljani, na prireditvi s pomembnim sporočilom, sporočilom strpnosti.

Zbrani smo na pobudo in pod okriljem Judovskega kulturnega centra, kar daje današnji prireditvi še posebno sporočilno moč. Med vsemi ljudstvi sveta je namreč prav judovsko ljudstvo najdlje, stoletja in tisočletja doživljalo vse vrste preganjanja in nestrpnosti. Čez nekaj dni, 27. januarja se bomo spomnili žrtev holokavsta, tega največjega zločina nad nekim ljudstvom v vsej človeški zgodovini. In še enkrat bomo ponovili - nikoli več...

Toda hkrati in ves čas tudi vemo, da si je za strpnost in preprečevanje množičnih zločinov treba prizadevati ves čas in vsak dan. Prizadevanje za strpnost je naloga, ki ne bo nikoli postala nepomembna. Nestrpnost do drugačnih in do drugih je trdovraten družbeni pojav. Ima mnoge oblike in se nam nenehno vsiljuje kot prvi, čustven odgovor na mnoge probleme sveta, ali celo kot bližnjica do resničnih rešitev. Kaj je lažjega, kot je za svoje težave ali neuspehe obtoževati druge?

Seveda se potem vselej izkaže, da je nestrpnost napačna pot, da se z njo problemi povečujejo in da so nestrpneži sami del problema. Vendar pa vse prepogosto ta spoznanja pridejo prepozno - potem, ko je veliko škode že storjene. Krepitev strpnosti mora biti pravočasno. Zavračanje nestrpnosti mora biti prepričljivo. To pa zahteva dober razmislek, modro presojo in pogosto tudi nekaj poguma.

Je prav biti strpen do nestrpnih? Na to pomembno etično vprašanje ni enega samega odgovora. Treba je dobro poznati in razumeti naravo in poreklo nestrpnosti, njene družbene in politične razsežnosti in njene kriminalne pojavne oblike. Te slednje je treba kazensko preganjati, hkrati pa razumeti, da kazenski pregon sam po sebi naslavlja le del, pogosto le manjši del problema. Veliko več je nalog na ravni izobraževanja, kulture in zlasti v medijih. Ti so v našem času postali vse prepogosto domovanje nestrpnosti,

hujskaštva in sovražnega govora. Marsikje, zlasti na internetnih forumih, so te oblike nestrpnosti celo zavlada.

In tako v naši, razmeroma mirni in do nedavnega dokaj strpni domovini, prav ta čas doživljamo zaskrbljujoče pojave nestrpnosti. Prav nedavno smo doživeli zažiganje knjige. Vse več je ksenofobije, širjenja strahu pred begunci in islamofobije. Dobro je, da je Judovski center med prvimi obsodil nedavno skrunitev gradbišča Islamskega centra v Ljubljani. Dobro je, da se je obsodbam pridružila tudi Komisija Pravičnost in mir v imenu katoliškega občestva. Prav je, da se je obsodbam tega zavržnega in nestrpnega dejanja pridružila Vlada Republike Slovenije. In ni prav, da so številni drugi politični dejavniki v naši državi molčali. Vedeti bi morali, da je v takih primerih molk v resnici netivo nestrpnosti.

Kajti nestrpnost se hrani prav s pasivnostjo in molkom politike.

To je v teh časih aktualno, saj v Evropi ni pomembnejšega političnega vprašanja od vprašanja, kako ustaviti rastoče pojave nestrpnosti. Množične migracije in begunstvo so postale pomemben katalizator teh pojavov. Nad tem se moramo zamisliti in zgraditi ustrezno politiko.

To pa nikakor ne bo lahko. Priseljevanje je vselej sprožalo močne čustvene reakcije in občutek strahu in ogroženosti. Tu so psihološki vidiki veliko pomembnejši od demografskih ali ekonomskih. In ta psihološko utemeljeni strah pred drugimi in drugačnimi ustvarja pogoje za nestrpnost.

To bi morali vedeti tako ljudje, ki se priseljujejo, kot tudi politični voditelji držav kamor so namenjeni. Žal ne eni ne drugi tega psihološkega problema niso dojeli. Vsi migranti bi morali izvedeti za modre besede nekdanjega Reis ul uleme iz Sarajeva, Mustafe Cerića, ki je beguncem iz Bosne in Hercegovine med vojno pred dvema desetletjema dejal:

»Upoštevajte tri temeljne zahteve, ki jih mora spoštovati sleherni begunec in sleherni priseljensec:

- spoštujte zakone države, ki vas je sprejela;
- učite se jezika okolja v katerem želite živeti in
- vsak dan storite kakšno dobro delo za vaše nove sosede.«

Te misli izražajo veliko modrost, ki bi se je danes morali zavedati vsi.

Tudi politični voditelji držav priseljevanja bi se je morali zavedati in jo vgraditi v svojo politično strategijo. Tako imenovana politična korektnost, ki svetuje izogibanje neprijetnim vprašanjem ni dobro vodilo politike. Formalistično zanašanje na pravna pravila, ki so bila zasnovana za veliko manj množične pojave migracij ni prava pot. Reduciranje problemov na njihovo varnostno ali tudi na humanitarno razsežnost ne omogoča oblikovanja uspešnega političnega in praktičnega pristopa k resničnim problemom.

In kakšne je povezava med temi zahtevami časa in prizadevanji za strpnost?

Zavračanje nestrpnosti samo po sebi še ne zadošča za uspešno obvladovanje problemov, ki jih prinaša čas. Vendar je prav zavračanje nestrpnosti nujen pogoj za to, da lahko sploh pristopimo k oblikovanju ustrezne politike in javnega mnenja. Je nujen pogoj za uspešno reševanje problemov. In uresničevanje tega pogoja se začne pri človeku kot posamezniku. Zavračanje nestrpnosti je stvar človekove osebne drže in elementarne etične izbire. Prav zato je tako pomembno, da se v javnosti opredeljujemo proti vsem pojavom nestrpnosti. Prav zato je pomembno, da se nenehno spominjamo kam je nestrpnost privedla človeštvo v preteklosti, in kako velike žrtve je povzročila.

Ravno tako pomembno je razumeti, da iz malega raste veliko, da iz malih, vsakdanjih pojavov nestrpnosti rastejo prihodnje tragedije.

Ker gre za tako resne nevarnosti, je nujno da imamo prireditve kakršen je festival strpnosti.

V prihodnjih dneh se bodo zvrstile številne filmske predstave in zanimivi pogovori o večnih vprašanjih strpnosti in nestrpnosti in o aktualnih vprašanjih našega časa. Pred nami je nekaj dni nujne in pomembne dejavnosti.

Zato se želim zahvaliti za ta projekt njegovim avtorjem: Judovskemu kulturnemu centru, Mini teatru in še posebej Robertu Waltlu in Ivici Buljanu ter Branku Lustigu za njegovo vztrajno podporo.

Hvala vsem in hvala za vašo pozornost.